

СТАНОВИЩЕ

*за дисертационния труд „Идеята за „Велика Албания“
на докторант КАРЛ РЕЙНОЛД АУГУСТССОН
за присъждане на образователната и научна степен „доктор по
политология“*

от проф. д-р Динко Георгиев Динков - член на научното жури

Докторантът Карл Рейнолд Аугустссон, с роля на департамента „Политически науки“ към Нов български университет и научния ръководител доц. д-р Соня Хинкова, дава сериозен принос в осмислянето на съвременните реалности във възприемания като най-конфликтен район в Европа - Балканите. Внесеният за оценка от научно жури дисертационен труд е посветен на придаващия нова динамика в процесите в Югоизточна Европа фактор –утвърждаването на албанския етнически масив от някога най-малкия в относително голям. Тази тенденция е нов фактор в съвременните измерения на националния въпрос на Балканите. Разрастването на албанския етнически масив и неговото осезателно присъствие в няколко държави в района придава нови измерения на родилата се в епохата на закъснялото утвърждаване на балканските нации и съпроводеното с него митологизиране величието им идея за Велика Албания.

Основателно и логично докторантът проследява утвърждаването на идеята за Велика Албания на фона на зараждането и развитието на балканските нации като нови социални организми през XIX и XX век в специфичните условия на Османската империя. Тези обстоятелства са основната пречка за претворяването на национално-държавната идея в

нейния класически вариант на Балканите. Авторът добре разбира необходимостта да отнесе предмета на своето изследване към основните категории, свързани с национално-държавната идея като национална идентичност, национализъм, суверенитет, самоопределение, териториална цялост. В този контекст той не заявява амбиции за приноси в изследването на националната идея и нейната реализация. В труда се стъпва на авторитети в изследването ѝ, но остава впечатлението за едностранчиви интерпретации, без да се обобщят широките постижения в научното осмисляне на нацията като историческа категория, появила се в конкретни условия, когато в организирането на обществения живот се появява особена форма, обусловена от утвърждаването на нацията като нов социален организъм. За тази дисертация е потребно специално внимание към структуриращата след Вестфалския мирен договор роля на национално-държавната идея в международните отношения, към налагането на националната държава като основен субект на международни отношения. Затова звучат неиздържано използвани в изложението формулировки като „изцяло присъщите им (на държавите) нации”.

Чрез удачно структуриране на дисертационния труд авторът постига силни внушения у читателя. Подходът и подборът на фактите за доказване на основната теза във втората и третата глава са много сполучливи. Уместно идеята за Велека Албания се разглежда на фона на балканските национализми и как се възприема в по-широк международен план – особено от първостепенните фактори в съвременната международна система. Бих препоръчал във втората глава да се обърне внимание на факта, че по ясни причини национално държавната идея прониква сред балканските народи относително късно, когато са се утвърдили Великите европейски нации. Тяхната намеса в търсенето на решения на националния въпрос на Балканите придава особени характеристики на процесите в

района. Балканските народи заживяват в особено историческо време, различно от това в други части на Европа. Тези неща имат значение за обяснение на особената конфликтност в района, а даже за особеностите в ореолите на величие на балканските нации.

При проследяване развитието на балканския национализъм не бива да се пропуска такъв важен факт – идеите за решаване на албанския въпрос по време на Лондонската конференция, лансирани в проектите на Балканския съюз и контрапроектите на Османската империя.

В контекста на идеята за Велика Албания подобаващо е отредено специално внимание на Косовския въпрос. Той се превърна в голямо изпитание за съвременната международна система и като автор с претенции докторантът умело предлага варианти на решения. Той ги свързва с изпитани опити за преодоляване на спорове и конфликти между държави по повод на национални въпроси като автономия, кондоминиум, международно управление и др.

Не приемам идеята на автора Европейският съюз да се разглежда като пример за решения на национални въпроси чрез споделяне на суверенитет. В това становище не е уместно подхващането на дискусия, но кратко ще кажа, че по своята дълбока същност синтезираният в Европейския съюз модел на обществено развитие е своеобразно отрицание на национално-държавната идея.

По конкретни текстове в тази глава имам остри бележки. Не мога да приема с нищо необосновани твърдения като това, че „части от Югозападна България имат повече общо с македонците, отколкото с другите българи” (стр.110) (Да не се възприема тази бележка като проява на български национализъм.) Това съждение го обяснявам с неубедителната първа глава и в крайна сметка с липсата на издържано разбиране на съдържанието на категорията „нация”.

По-общо, докторантът би си спестил много бележки и упреци ако беше използвал повече източници, даващи резултати от изследвания на автори от балканските страни. Особено смущаващ е фактът, че проведено в България изследване не се позовава на нито един труд на български автори, на официални български документи. Недопустимо е пренебрежението към ролята на България в развитието на процесите в Югоизточна Европа.

Считам, че в дисертацията е останала голяма празнота от това, че докторантът не е уловил точно каква роля отреждат САЩ на Балканите в конкретната обстановка след края на „студената война” в преследване на техните амбиции да поемат лидерството на света. Оспорването им дойде от Европа – с трансформирането на Европейските общности в Европейски съюз (Договорът от Маастрихт). На европоцентристките амбиции САЩ отговори категорично, че ще си останат „европейска сила” (Холбрук). Въпреки първоначалния опит на САЩ да спасяват (тяхното творение) Югославия, те бързо се преориентираха към използване на югокризата за засилване позициите си в Европа. Затова САЩ прекръстиха Балканите на Югоизточна Европа – те не се стремяха да бъдат балканска сила, а европейска, със засилени позиции в „Югоизточна Европа”. Уместно би било в тази дисертация да се проследи появата и утвърждаването на новото название на най-конфликтната част на Европа. То най-добре би разкрило ролята на американските външнополитически доктрини в този район след „студената война”. Особена беше ролята на САЩ в насърчаването на отцепническите тенденции в Косово, което внесе нова динамика в развитието на албанския въпрос. Тази празнота прави не много убедителни съжденията в IV глава.

Въпреки острите бележки по конкретни поводи, намирам претенциите за приноси, заявени в Автореферата на дисертацията за основателни. С представения дисертационен труд Карл Рейнолд

Аугустссон доказва изследователски усет и способности. Придобиването на образователно-научната степен „доктор” е етап в развитието на способностите. Критичните бележки в това становище целят да стимулират автора да продължи работата си по темата на дисертацията, чиято актуалност ще се запази очевидно дълго време. **Давайки подкрепа за аспирациите на Карл Рейнолд Аугустссон да придобие образователната и научна степен „доктор по политология”, призовавам и останалите членове на научното жури да гласуват за това.**

22 февруари 2013 г.

Проф. д-р Динко Динков